

Žumberak: primjer propadanja ruralnog područja u okolici glavnog grada

maja štambuk

institut za društvena
istraživanja u zagrebu,
zagreb, hrvatska

primljeno rujna 1995.

Projektan pristup razvitku depresivnoga ruralnog područja kakvo je Žumberak, izazovan je istraživački zadatak za različite stručnjake pojedinačno i za timove takvih stručnjaka. Stoga autoričin članak valja shvatiti tek kao prilog u pripremi sociologijskog dijela razvojnog projekta. U članku se ukratko opisuju istraživačko područje i naglašavaju njegove istaknute značajke. Radi se o depopuliranom području brdsko-planinskog kraja, s dugom granicom prema Sloveniji, ali bez graničnog prijelaza, slabo povezanom s nedalekim Zagrebom, ali bez osobitog poticaja s te strane. To je kraj s narušenom ravnotežom između objektivnih mogućnosti i objektivnih poteškoća razvitka, pa je u tome složenost i izazov zadatka.

uvod

povijesne, društvene i gospodarske promjene u seoskoj lokalnoj zajednici

—→ Prva, najduža faza u razvitku seoske zajednice bila je stvaranje sustava u kojemu koegzistiraju tradicionalne socijalne grupe: seljaci, zanatlije, trgovci, radnici—cjeline u kojoj dominira skladnost u socijalnome, funkcionalnom, gospodarskom, kulturnom i svakom drugom pogledu. Ta se faza kompozicije u našim krajevima vremenski otprilike poklapa s trajanjem iste faze u susjednoj Europi, dakle, do prvih desetljeća dvadesetog stoljeća, tek nešto duže. Iduću fazu, fazu dekompozicije obilježava bijeg nepoljoprivrednih djelatnosti sa sela, zahvaljujući razvitku industrije koja se smješta u gradovima što u tom vremenu snažno rastu. Ta faza počinje u nas nešto kasnije (jer je sporiji razvitak industrije i gradova) i obilježava je agrarizacija ili, kako kaže M. Jollivet, razdoblje je to "seljačkih geta". Seosko se društvo dekomponira, gubi svoje nepoljoprivredne funkcije i obi-

lježja, sve je "udaljenije" od grada i globalnog društva, socijalna mu slika osiromašuje, jer osim seljaka gotovo da na selu nema drugih društvenih grupa.

Faza poseljačenja sela, odnosno njegove društvene dekompozicije u nas se produžava. I to ne samo u smislu neposrednog i isključivog ostajanja u poljoprivredi već općenitim slabljenjem seoskog društvenog sustava. Zakašniji procesi industrijalizacije, širenja gradova i urbanizacije, uz opću i agrarnu politiku nesklonu privatnom seljačkom posjedu, izuzetno su oslabili seosku sredinu i tako je dekomponirali, društveno osiromašili. Ovaj proces još je u toku u mnogim ruralnim područjima Hrvatske. Ratom je dodatno usporen, a negdje i zaustavljen.

Faza rekonpozicije seoskog socijalnog sustava u kojoj se zbiva novi proces diversifikacije socijalnih struktura i intenzivira društvena dinamika u seoskom prostoru (kao posljedica decentralizacije industrije i postupnog razvitka tercijarnog i kvartarnog sektora u selu i provinciji uopće), stvara osnovu za zaustavljanje opadanja broja seoskog stanovništva. Nažalost, za mnoge hrvatske krajeve sve je to bilo isuviše kasno da bi se prekinuli već vrlo uznapredovali negativni trendovi zaostajanja i slabljenja.

Proces rekonpozicije ruralnog prostora, s povijesnog aspekta gledano, tek je započeo u Hrvatskoj.

U ovom članku ukratko ćemo predstaviti Žumberak, najizrazitiji primjer društvene i gospodarske periferije u Zagrebačkoj županiji.

problemi seoskih društava i širenje nerazvijenih područja

Sva ruralna područja nisu podjednako zaostala, kao što ni svi problemi s kojima se suočavaju nisu istoga tipa. Razlikuju se načini upotrebe prostora, razmjer degradacije prostora, različiti su demografski tokovi, gospodarska usmjerenost. Dakle, nisu posvuda isti ni smjerovi razvitka ni mjere koje bi ih podupirale (koje ćemo nakon istraživanja što je u tijeku na Žumberku¹⁾ istaknuti). Prema jednoj analizi koju je ponudila EU, tri su standardne skupine problema:²⁾

(1) Pritisak modernog života. Taj sindrom zahvaća pretežito ruralna područja lako dostupna iz velikih gradova ili uz glavne prometnice. Obično su gusto naseljena, gospodarski prosperitetna, često s intenzivnom i zagađujućom poljoprivredom, velikom izgradnjom sekundarnih rezidencija, mnogih turističkih i rekreacijskih objekata, s nečistim industrijskim pogonima, s razvijenim uslužnim sektorom. U takvim ruralnim krajevima najviše je domaćinstava s mješovitim izvorom prihoda.

(2) Drugi je sindrom ruralno propadanje. Osnovni simptom tog propadanje jest odlazak sa zemlje. Neki odlaze u udaljenije velike gradove, a drugi migriraju unutar regije. U oba slučaja, poljoprivreda ostaje relativno značajna djelatnost. Posjedi su mali da bi osigurali punu zaposlenost, a premalo je izvanpoljoprivrednih radnih mjesta. Stoga je malo domaćinstava s dvojnim izvorom prihoda, i to generira siromaštvo. Tko može na-

1) Istraživanje koje financira Zagrebačka županija započelo je u jesen 1995.

2) Budućnost ruralnih područja. Bilten Euronske zajednice. ediciia 4 (1988).

pušta selo, dok je preostalo stanovništvo sve starije i sve se teže reproducira. Takva demografska situacija ubrzava smanjivanje razine životnog standarda i kulture stanovanja. Poljoprivredno zemljište sve je zapuštenije. Ovih simptoma propadanja ima pretežito u udaljenijim krajevima.

(3) Treća skupina simptoma karakterizira marginalna područja, prostorno teže dostupna. Simptomi su naglašeniji i složeniji nego u prethodnom slučaju. Gospodarska heterogenizacija manje je izvjesna, jer je ulaganje u osnovnu infrastrukturu vrlo skupo, često se čini i upitno. Najizrazitija marginalna područja jesu otoci i planinska područja.

Prostornim smještajem Žumberak bi ušao u prvu skupinu (blizina velikog grada). Međutim, ostala obilježja približavaju ga drugoj skupini, a prema zadnjem uvidu u gospodarsko i demografsko stanje, Žumberak se ubrzano približava obilježjima koja karakteriziraju marginalna područja.

Snažan depopulacijski proces koji prijete Žumberku da će uskoro posve opustjeti - a to će dovesti do potpune degradacije toga lijepog i gospodarski zanimljivog prostora u susjedstvu Zagreba - nije problem samo populacijske, već gospodarske i razvojne politike, odnosno interdisciplinarnog projekta cjelovitog razvitka. Prethodno, država mora znati želi li u tom području sačuvati ljudsku aktivnost, te osvijesteno i financijski snažno stati iza razvojnih projekata. Nažalost, još nije objelodanjena strategija uređenja, obnove i razvitka hrvatskoga ruralnog prostora od koje očekujemo da će izraziti jasno opredjeljenje da opustošeno, zapušteno i zaboravljeno selo i golemi ruralni prostor Hrvatske (otprilike 90% ukupne površine) valja obnoviti. U zapadnoj Europi već se tridesetak godina sustavno radi (interdisciplinarno) na oživljavanju ruralnih područja s izvanrednim rezultatima. Bez obnovljena i oživljena sela nema ni obnovljene Hrvatske. Pomna priprema revitalizacije, što uključuje prije svega jasne ciljeve, dobro poznavanje stanja i mogućnosti područja te definirane razvojne koncepte, osnovica je uspješnosti toga složenog posla.

Udaljenost Žumberka od cesta i većih središta, izvan turističkih putova, s nepovoljnostima i prednostima koje donosi sa sobom brdsko-planinski krajolik (nepristupačnost) i duga granica prema Sloveniji, ograničenja su ali i jedini temelj autonomnog razvitka. Cilj projektne studije jest da se stručno elaborira što od nedostataka pretvoriti u prednosti i da pomogne u traženju pravih načina.

Žumberak je izrazito seosko područje (bez ijednog gradskog naselja), pretežito brdsko-planinsko, s vrlo razgranatom naseljskom mrežom, koja, nažalost, zbog snažnog depopulacijskog procesa, više odmaže nego što je oslonac cjelovitom razvitku. Slabost žumberačkoga naseljskog tkiva ogleda se ponajprije u tome, što se na tako velikom području i s velikim brojem naselja, nije razvilo niti jedno lokalno središte, barem s najnužnijim centralnim funkcijama. Ako izuzmemo neka naselja u Žumberačkom prigorju, primjerice Krašić ili Pribić, koji u zadnje vrijeme također gube stanovništvo, ali su ipak veća naselja (768 i 371 stanovnik, 1991), cijeli brdsko-planinski dio područja jedva da ima nekoliko sela sa više od stotinu stanovnika. Sošice, donedavno općinsko središte, imalo je 1991. svega 122 stanovnika. Takva raspršenost, nekoncentriranost stanovništva ne omogućava koncentraciju funkcija, pa cijeli kraj nezaustavljivo klizi prema demografskoj, socijalnoj, gospodarskoj jednostavnosti. Stanovništvo je uglavnom autohtono. starije dobi. živi u malim domaćinstvima iz kojih su se

djeca trajno iselila (ili se "privremeno" zaposlila u inozemstvu); male seoske zajednice gube i one funkcije koje su nekoć imale zato što im se kontinuirano smanjuje broj žitelja; stanovništvo se većinom bavi poljoprivredom proizvođači za svoje potrebe, malo je drugih djelatnosti, i proizvodnih i uslužnih.

Iz takve krajnje socijalne jednostavnosti i nije moguće očekivati autonomnu socijalnu dinamiku koja bi mogla potaknuti život nabolje. Stoga za Žumberak treba izraditi plan revitalizacije iza kojega će financijski stajati država i županija, a koji će sve lokalne i okolne ljudske, društvene, prirodne i ostale potencijale na pravi način uključiti u postizanje boljitka.

Žumberak, "prirodna" granica prema Sloveniji, izrazita je prostorna i socijalna periferija unatoč blizini nacionalnog središta i mnogih gradića (u odnosu na Zagreb). U sustavu periferijskih područja Hrvatske predstavlja po nekim povijesnim, demografskim, zemljopisnim osobitostima, izdvojen primjer, a po mnogim je značajkama i neintegrirano područje. Stoga, da ne bi i nadalje predstavljao barijeru, granicu, već vezu sa susjednom Slovenijom i dalje s Europom, valja ga što više povezati sa hrvatskom i slovenskom cestovnom mrežom.

Na temelju dijagnoze lako je zaključiti što Žumberku treba: a treba mu povećati broj kvalitetnog stanovništva; u nekoliko pomno odabranih naselja koncentrirati neophodne funkcije (sve ako one za početak bile "neracionalne"); unijeti raznolikost u gospodarsku strukturu uz neizostavnu stimulaciju i modernije usmjerenje poljoprivrede, a sve to zadovoljavajući zahtjeve ekološki usmjerenoga razvitka.

domaćinstva

Unutar domaćinstva gube se stari odnosi, stare veze, načini ponašanja i stvaraju novi. Kraj seljačke autarkije otvorio je seljačku obitelj različitim utjecajima grada i globalnog društva općenito. Obitelj se smanjuje pa i to pridonosi "jednostavnijim" unutarobiteljskim i izvanobiteljskim odnosima i vezama. Žumberačko smanjivanje obitelji nije suvremeni proces dijeljenja, osamostaljivanja mladih članova obitelji i nastanjivanja u blizini. To je rezultat procesa starenja i umiranja. Djeca su već davno otišla sa Žumberka, a kako se čini, vratit će se eventualno kao umirovljenici. Jesu li među njihovom djecom revitalizatori Žumberka? Kako ih privući? Kako privući i druge? Što im ponuditi? Mnoštvo pitanja na koja će istraživači pokušati odgovoriti.

poljoprivredna gospodarstva

A. Barbič (1990: XI pogl.), istražujući slovensko obiteljsko gospodarstvo, utvrđuje da je tamo gdje je mogućnost poljoprivrednog dohotka veća, ostanak u poljoprivredi (dakle i u selu) ili spremnost da se napusti izvanpoljoprivredno zaposlenje i vrati na zemlju sve je očitija. Takav nalaz govori da nije općenito poljoprivreda ta koja tjera, već je to poljoprivreda niskog dohotka, poljoprivreda preživljavanja, socijalne marginalnosti, teškog rada u zapuštenom i osamljenom selu. Takva sela sve se više zatvaraju i postaju seljačkim getom, za razliku od onih prosperitetnih sela, gdje je na djelu proces diferencijacije ili diversifikacije seoske socijalne strukture, sa sve manjim udjelom seliaka.

Žumberak je agrarno područje sa relativno malim prosječnim obiteljskim gospodarstvom, sa starim i malim poljoprivrednim domaćinstvima, s nediferenciranom poljoprivrednom proizvodnjom, koja sve više služi da samo zadovolji potrebe domaćinstva i odseljene djece.

Međutim, velike poljoprivredne i šumske površine Žumberka, dobri preduvjeti za stočarstvo te za lovstvo, nezaobilazni su razvojni resursi.

mješovita domaćinstva i dvojna zaposlenost njihovih članova

Prvi društvenostrukturalni pomak prema suvremenom selu jest pojava seljaka-radnika, odnosno mješovitih domaćinstava. Neki od njih zapošljavaju se u lokalnoj seoskoj industriji, ali većina putuje na posao, najčešće u susjedni grad i svakodnevno se vraća.

Žumberačke mogućnosti izvanpoljoprivrednog zaposlenja više su nego skromne, a to je zacijelo učvrstilo i ubrzalo mnoge odluke o odlasku. Stoga danas (i sutra) na Žumberak valja dovesti i radna mjesta i ljude koji će se na njima zaposliti, jer je premalo podesnoga lokalnog radnosposobnog stanovništva.

Kombinacija dohotka iz poljoprivrede i nepoljoprivrede u pravilu znači veću, gospodarski i društveno stabilniju obitelj. Vrlo često mješovito domaćinstvo ulaže zaradu stečenu izvan poljoprivrede u obiteljski poljoprivredni posjed. U pravilu, mješovitih domaćinstava ima više u regijama s raznolikom gospodarskom i financijskom strukturom, dakle, uglavnom u razvijenijim regijama. Pri planiranju obnove i razvitka ruralnih područja važno je omogućiti višestrukost izvora zarade za domaćinstvo. Tako će se olakšati mladima i obrazovanim članovima obitelji ostanak u selu, jer je bavljenje samo poljoprivredom neatraktivna budućnost mladima. Posebice je važno omogućiti ženama da se zaposle.

gospodarska raznolikost

Temeljna razvojna zadaća, prema analizama razvojnih projekata zaostalih ruralnih područja u Europi, jest da se uspostavi gospodarska raznolikost na tim područjima. Koje će to biti djelatnosti (svakako ne takve da jedna drugoj smetaju i konkuriraju), na kojim izvorima će se temeljiti, hoće li se fazno razvijati, hoće li privući doseljenike, pitanja su na koje stručnjaci na temelju pažljivih i preciznih analiza moraju odgovoriti. Te analize obuhvaćaju i detaljne sociodemografske raščlambe. Najvjerojatnije je da će heterogenizacija žumberačke gospodarske strukture ići prema kombinaciji poljoprivrede s turizmom (nekoliko tipova turizma, uključivo seljački i seoski) te komplementarnih usluga i manjih nezagađujućih proizvodnih jedinica.

lokalna samouprava - posrednik između lokalnog društva i države

Posebno valja voditi računa o važnosti upravljanja razvojem, pa se u projekte može krenuti tek kad se stabilizira i ekipira lokalna uprava i samouprava. Za operacionalizaciju projekta uređenja, obnove i razvitka Žumberka i stvarnu provedbu projekta neophodno je uključiti lokalno stanovništvo. Za općinske čelnike valjalo bi stoga organizirati instruktivne sa-

stanke ili ih na neki drugi način specifično obrazovati (pripremiti poseban program 'obrazovanja za razvoj'). Preko tih općinara bi se (i na druge načine) informiralo lokalno stanovništvo i organiziralo njihovo sudjelovanje u razvitku kraja. Bez uključivanja stanovništva u razvojni projekt od samog početka, ne može se očekivati da će to stanovništvo prihvatiti bilo koju aktivnost, a tada je, prema svim poznatim i analiziranim iskustvima, gotovo nemoguće očekivati uspješnost projekta.

Svaka bliža i udaljenija gradska okolica gravitira "svom" gradu, pa je nužno što potanje urediti njihove odnose, da se već s prvom zadaćom definiraju funkcionalne, formalno-pravne, ponegdje povijesne, zemljopisne granice između grada i okolice. Poželjno je da se razvitak grada i razvitak okolice planira zajedno, kako bi se izbjegle besmislene prepreke i prepirke i ostvarila puna prohodnost u svakom pogledu, na korist grada, okolice i cijele države.

Valja vidjeti što će dobro donijeti nova (1995) administrativna podjela Žumberka. Njome se ponovno razbija povijesno-zemljopisna jedinstvenost tog područja, jer je sjevero-istočni dio Žumberka uključen u gradsko područje Samobora. Možda će to nešto značiti za obuhvaćena sela, ali je moguće pretpostaviti i da će takva podjela usporiti ukupni razvitak Žumberka, jer će se time izuzetno homogeno područje razbiti i u dijelovima priključiti vrlo "različitim" socijalno-gospodarskim i kulturnim cjelinama, s nepodudarnim interesima. Ne zaboravimo da administrativna podjela razbija i autohtonu malu žumberačku grkokatoličku zajednicu. Uostalom, Žumberak je već bio "podijeljen" između jastrebarske, ozaljske i samoborske općine i u tom je razdoblju demografski, socijalno i gospodarski nazadovao.³⁾

Već smo spomenuli da je Žumberak jedinstveno područje u povijesnom, demografskom, gospodarskom, zemljopisnom, kulturnom pogledu, s velikim brojem posve malih naselja (s intenzivnim padom broja stanovnika) razbacanih na relativno velikom području. Upravo stoga nije lako prikladno administrativno podijeliti Žumberak i uspješno upravljati njime. Ipak, neprestane promjene u podjeli Žumberka ne mogu se opravdati traženjem najučinkovitije "formule", jer stalnost, pa sve i bila nesavršena, bolja je od neprekidnih promjena. Administrativna podjela iz 1992. nije uspjela ni profunkcionirati, a već su administrativne granice izmijenjene. Malo se uvažava izrazita prirodna i socijalna homogenost žumberačkog kraja iz čega proizlazi nasušna potreba da se Žumberkom upravlja jedinstveno. To se pokušalo provesti 1992, kad su osnovane dvije relativno "čiste" žumberačke općine. Iscrpljivanje u formalnim preinakama zanemaruje osnovni cilj svake administrativne podjele, a taj je da se čini sve kako bi se ljudima nastanjenim na nekom području olakšao i unapređivao svakodnevni život i stvarali institucionalni uvjeti nužni za upravljanje razvitkom.

razvitak uz zaštitu ruralnog područja

Strah od narastajuće polucije doveo je do osvješćivanja i redefiniranja odnosa društva prema prirodnoj sredini i prostoru. Kvaliteta prostora po-

3) U razdoblju 1971.-1991. samo je jedno naselje u gorskom području Žumberka zabilježilo porast stanovnika (indeks 124).

staje važan pokazatelj opće kvalitete života. Razvija se nova osjetljivost i prema kvaliteti međuljudskih odnosa. Ovi novi procesi dovode i do promjena u vrednovanju ruralnih područja. Mala i srednja naselja postaju bolja u odnosu na velike gradove. Selo dobiva svoju šansu, barem ono selo koje je uspjele preživjeti u nesklonim uvjetima posljednjih hrvatskih desetljeća. Za razvitak sela i za uravnoteženiji raspored stanovništva (o značaju ravnomyernog rasporeda pučanstva u Hrvatskoj ne treba ni govoriti) izuzetno je važan suvremeni promet, posebice cestovni. Ceste zadržavaju ljude u njihovim selima. Smještaj sela davno je i najčešće dobro izabran, i s njime su domaći stanovnici, bez obzira jesu li se odselili ili su ostali, emocionalno vezani. Tamo gdje prometnice nisu bile osuvremenjene, ubrzano se zbililo populacijsko praznjenje i gospodarski nazadak. Žumberačka sela kasno su dobila cestu, a do nekih ni danas nije asfaltiran put - bez toga preduvjeta teško je zamisliti ikakav pomak nabolje.

Oblikovanje prepoznatljivog prostorno-gospodarskog identiteta i njegova operacionalizacija (izletišta, planinarski domovi, vidikovci, staze, kuće sagrađene na principima predajnog graditeljstva, standardizacija i ponuda kulinarskih recepata, trajnih i polutrajnih prehrambenih proizvoda, i sl.) i učinkovita "prodaja", promidžba, prije svega na okolnom, dakle, zagrebačkom tržištu, a potom u Sloveniji i dalje, svakako je jedna od najizvjesnijih smjerova razvitka.

Zanimljivo bi bilo na temelju istraživanja podrijetla "uskočkih" Žumberčana uspostaviti kulturne i prijateljske veze sa krajem podrijetla. U kulturnoj baštini Žumberka također se mogu naći uporišta za neke kulturne aktivnosti s gospodarskim učinkom. Nužno je sačuvati običaje ili spomen na njih, a ako je moguće i rekonstruirati zaboravljeno, bilo da se radi o kućama, gospodarskim zgradama ili običajima. Valjalo bi obogatiti društveni život organiziranjem što većeg broja malih manifestacija koje će okupljati i ujedno obrazovati stanovnike.

Prostor je jedan od determinirajućih sastavnica društvenoga, gospodarskog i kulturnog identiteta sela. Svaka neadekvatna, nasilna i nepromišljena (egzogena i endogena) intervencija u taj uravnoteženi sustav, može izazvati neželjene posljedice na duži rok. Zadatak je naše studije upozoriti na obilježja seoskog prostora o kojima valja voditi računa pri svakoj razvojnoj aktivnosti i u vezi s tim naglasiti važnost upravljanja razvojem. Cilj je zaštititi društvenu, kulturnu, prirodnu i gospodarsku baštinu, te ukupni prostor od zagađivanja i prekomjernog iskorištavanja. Razvitak prostora oslanja se na (sve) njegove (endogene) ljudske i prirodne mogućnosti. Dakako, svako se selo ne može sačuvati ni kad bi se osobito željelo. Međutim, da bismo sačuvali što više sela, nužno je ugraditi taj cilj već na razini razvojnog koncepta.

literatura:

Ana Barbič: Kmetov vsakdan: položaj in prihodnost družinskih kmetij na Slovenskem. - Ljubljana: Cankarjeva založba, 1990.

Ana Barbič: Projektni pristup razvitku seoskih zajednica u Republici Sloveniji. - *Sociologija sela*, 31, br. 1/2 (1993), str. 41-53.

Ksenija Bašić: Socijalna topografija Zagreba - dihotomija grada i suburbije. - *Sociologija sela*, 32, br. 1/2 (1994), str. 27-42.

Josip Defilippis: Upravljanje integralnim razvitkom ruralnih područja. - *Sociologija sela*, 31, br. 1/2 (1993), str. 35-39.

Bertrand Kayser: Subversion des villages français. - **Etudes rurales**, no. 93/94 (1984), p. 295-324.

Maja Štabuk - Milan Župančić - Ivan Kelebuš: Županija zagrebačka. Stanovništvo i socijalnogospodarske pretpostavke razvitka. - Zagreb: Županija zagrebačka, 1995.

Maja Štabuk: Ruralna društva u sjeni metropole. - **Sociologija sela**, 32, br. 1/2 (1994), str. 13-25.

Maja Štabuk: Neki pokazatelji neujednačenoga prostornog rasporeda poljoprivrednog pučanstva u Hrvatskoj. - **Sociologija sela**, 31, br. 1-2, 1993, str. 17-34.

Milan Župančić: Socioekonomske promjene i mogućnosti razvitka sela. - **Sociologija sela**, 31, br. 3/4 (1993), str.131-143.

Žumberak: a case of rural decay in the surroundings of the capital

Summary

A development project for a backward rural area like Žumberak is a challenging research task for various professionals individually, and for teams of experts. This article is a contribution to preparations for the sociological part of the development project. It gives a short description of the area and emphasizes its significant features. Žumberak is a depopulated hilly-mountain area stretching along the border with Slovenia but without any border crossings, poorly linked with nearby Zagreb but without particular incentive from that direction. It is an area where the balance between objective possibilities and objective difficulties of development is impaired, which makes the task so complex and challenging.

Žumberak: exemple du dégradation de la région rurale dans les environs de la capitale

Résumé

Projet de développement d'une région rurale en dépression tel que Žumberak est une tâche, un défi pour les différents chercheurs. C'est pourquoi l'article ne doit être compris que comme une contribution sociologique à la préparation du projet de développement. L'article décrit brièvement la région faisant l'objet des recherches et souligne ses caractéristiques marquées. Il s'agit de la région de collines et de montagnes, dépeuplée, ayant une longue frontière avec la Slovénie, mais sans passage frontalier, mal relié à Zagreb, non loin de là, mais sans encouragement particulier de ce côté-là. C'est une région où l'équilibre entre les possibilités objectives et les difficultés objectives du développement a été troublé, et c'est en cette complexité que réside le défi de cette tâche.